

ההבטחה

ללארץ ישראל

ההבטחה

לעם סגולה מכל העמים

כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. בך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה.

דברים ז, י

ההבטחה לאברהם

וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו:

שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם, צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ, אשר אתה ראה, לך אתננה ולזרעך עולם. ושמתי את זרעך בעפר הארץ, אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ, גם זרעך ימנה.

קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, כי לך אתננה.

בראשית יג, יז

ההבטחה ליעקב

והשבתיך אל האדמה הזאת

אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתגננה ולזרעה. והיה זרעך בעפר הארץ, ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה, ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך.

והנה אנכי עמד, ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת, כי לא אעזובך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך.

בראשית כח, יג-יט

חזון העצמות היבשות

הנביא יחזקאל

היתה עלי יד ה', ויציאני ברוח ה' וניחני בתוך הבקעה; והיא מלאה עצמות. והעבירני עליהם סביב סביב - והנה רבות מאד על פני הבקעה, והנה יבשות מאד. ויאמר אלי: בן אדם! התחיינה העצמות האלה? ואמר: אדני ה'! אתה ידעת. ויאמר אלי: הנבא על העצמות האלה ואמרת אליהם - העצמות היבשות, שמעו דבר ה'! כה אמר אדני ה' לעצמות האלה: הנה אני מביא בכם רוח - וחיייתם; ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח - וחיייתם. וידעתם כי אני ה'.

ונבאתי כאשר צויתי. והי קול כהנבאי, והנה רעש - ותקרבו עצמות, עצם אל עצמו. וראיתי - והנה עליהם גדים, ובשר עלה, וקדם עליהם עור מלמעלה. ורוח אין בהם. ויאמר אלי: הנבא אל הרוח, הנבא בן אדם! ואמרת אל הרוח - כה אמר אדני ה': מארבע רוחות באי, הרוח! ופחי בהרוגים האלה, וחיו! והנבאתי כאשר צונו. ותבוא בהם הרוח - וחיו ויעמדו על רגליהם, חיל גדול מאד מאד. ויאמר אלי: בן אדם! העצמות האלה - כל בית ישראל המה: הנה אמרים: "יבשו עצמותינו, ואבדה תקותנו, נגורנו לנו". לכן הנבא ואמרת אליהם - כה אמר אדני ה': הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם, עמי, והבאתי אתכם אל ארמת ישראל וידעתם כי אני ה'... והנחתי אתכם על אדמתכם, וידעתם כי אני ה', דברתי ועשיתי. נאם ה'.

יחזקאל לו, א-יד

נחמו נחמו עמי

הנביא ישעיהו

נחמו נחמו עמי - ויאמר אליהם.

דברו על לב ירושלם וקראו אליה, כי מלאה צבאה, כי נרצה עונה, כי לקחה מיד ה' ככלים בכל חטאיה.

קול קורא: במדבר פנו דרך ה'! ישרו בערבה מסלה לאלהינו! כל גיא ינשא, וכל הר וגבעה ישפלו, והיה העקב למישור, והרכסים לבקעה ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו, כי פי ה' דבר.

ישעיה מ, א-ה

שיר המעלות לדוד

שִׁמְחֵתִי בְּאִמְרֵי לִי: בֵּית ה' נִלְךְ:
עֲמֻדֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם.
יְרוּשָׁלַם הִבְנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָהּ לָהּ יַחְדָּו.
שָׁשָׂם עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטֵי־יָהּ עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהָדוֹת לְשֵׁם ה'.
כִּי שָׁמָּה יֵשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט, כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד.
שִׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם, יִשְׁלִיו אֶהְבִּיךָ.
יְהִי־שְׁלוֹם בְּחִילֶךָ, שְׁלוֹהַּ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ.
לְמַעַן אֲחִי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה־נָּא שְׁלוֹם בָּךְ.
לְמַעַן בֵּית־ה' אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לָךְ.
לְמַעַן בֵּית־ה' אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לָךְ.

נוסח המנונים

בְּשׁוֹב ה' אֶת־שִׁיבְתִּי צִיּוֹן

הֵייוֹנוּ כְּחֻלְמִים:

אִזּוּ יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוּ

וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה

אִזּוּ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם

הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהִים:

הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ

הֵייוֹנוּ שְׂמֵחִים:

תהלים קנו, א-ג

על נהרות בבל

עַל־נְהָרוֹת בָּבֶל - שָׁם יֵשְׁבֵנוּ גַם־כְּכִינוּ, בְּזָכְרֵנוּ
אֶת־צִיּוֹן. עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִרוֹתֵינוּ. כִּי
שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַר־יִשִּׁיר וְתוֹלְלֵינוּ - שְׂמֵחָה:
שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן!

- אֵיךְ נִשִּׁיר אֶת־שִׁיר־ה' עַל אֲדָמַת נֶכֶר?
אִם־אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם - תִּשְׁכַּח יְמִינִי! תִּדְבֹּק לְשׁוֹנִי
לְחֻכִּי, אִם־לֹא אֲזַכְּרֶכִּי, אִם־לֹא אֶעֱלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם
עַל רֹאשׁ שְׂמֵחָתִי!

תהלים קלז, א-ו

1050 עד 750 לפנה"ס

המזרח התיכון לאחר תקופת שלמה המלך

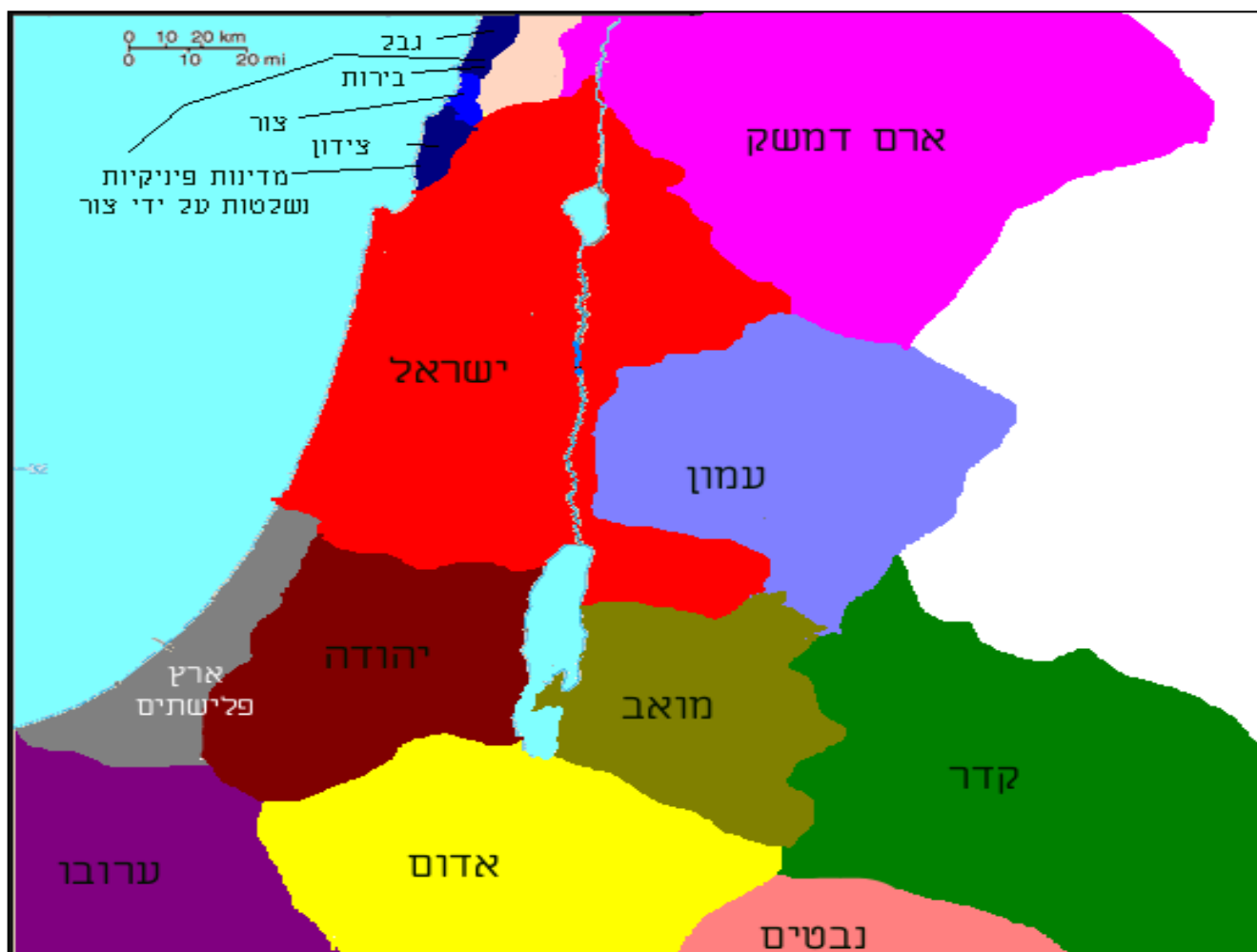
1050 לפנה"ס: שאול המלך, דוד נלחם בגולית הפלסטיני

דוד מלך ישראל (ממלכה עצמאית)

שלמה המלך ובניית בית המקדש הראשון

פטירת שלמה ופילוג ממלכת ישראל

ממלכת יהודה וממלכת ישראל – 2 ממלכות עצמאיות.

תקופת החשמונאים

לזכר הצלחת מרד
החשמונאים וטיהור בית
המקדש מהפולחן היווני
אנו חוגגים את חג
החנוכה.

כל פזוריה שוב יתקבצו אליה

אנטיוכוס השלישי

אנטיוכוס השלישי, מלך סוריה, ניצח במלחמות ה"דיאדוכים" – "היורשים" של אלכסנדר הגדול שכבש את הארץ בשנת 332 לפני הספירה. בכתבזכויות שהעביר ליהודים באמצעות נציגו (198 לפני הספירה), התיר ליהודים לשוב לארץ ולשקם את ירושלים.

המלך אנטיוכוס לתלמי, שלום
הואיל והיהודים גילו את התלהבותם כלפינו למן הרגע שבו דרכנו על אדמתם,
וכשבאנו לעיר ערכו לנו קבלת־פנים מזהירה...
מצאנו גם אנו לראוי לגמול להם כמעשיהם ולקומם את עירם, שסבלה קשה
ממאורעות המלחמה וליישובה על־ידי מה שכל פזוריה שוב יתקבצו אליה...
ורוצה אני... שהמלאכה במקדש תושלם, הסטווים וכל חלק אחר שיש צורך
לקומם. והעצים יובאו מיהודה עצמה ומן העמים האחרים ומהלבנון, בלי שאיש יגבה
מהם מכס כלשהו. באופן דומה יש לנהוג גם בחומרים אחרים, הנחוצים לקיומו של
המקדש לתפארת...

תקוות חדשות

אם אשכחך...

אין עם בעולם שכה עזה הייתה שאיפתו לשוב לארצו כעם היהודי. מאז גלות בבל ועד גלי העלייה המתחוללים בימינו אלה הייתה ארץ־ישראל היעד הנכסף, המען לחלומות ולתפילות, הנושא לשירה, קינה ותקווה. מדור לדור, מאב לבנו, מאם לילדיה, עברו הגעגועים של עם מפוזר ונרדף אל ארץ שלא ראה מימיו, אל בירה רחוקה, קדושה ואגדית ושמה ירושלים.

ציטוט - אליעזר בן יהודה (1858-1922)

♦ אליעזר בן יהודה, "מחיה השפה העברית", האמין שתחיית האומה העברית תוכל להתרחש רק בארץ ישראל, ותחיית האומה תבוא תוך כדי החייאת הלשון העברית.

♦ לאחר מאות שנים שבהן שימשה העברית רק בלימודי הקודש ובתפילות, החליט בן יהודה לדבר רק עברית בביתו ביחשלים, וכך נוצר "הבית העברי הראשון".

♦ מפעלו הגדול היה המילון העברי ההיסטורי, הכולל את המילים העבריות מכל תקופותיה ושכבותיה של הלשון העברית.

♦ בזכות מפעלו נקרא "מחיה השפה העברית".

תקוות חדשות

למות בעד ארצנו

יוסף טרומפלדור

עוד בימי חייו הפך יוסף טרומפלדור (1880-1920) לאגדה. גיבור מלחמת רוסיה-יפן שאיבד שם את זרועו השמאלית אך חזר להילחם; ממקימי "גדוד נהגי הפרדות", מייסד תנועת "החלוץ", חלוץ ועובד אדמה על אף נכותו; מנהיג ופעיל ציוני אהוד.

בחורף תר"ף (שלהי 1919) נשלח לארגן את ההגנה ביישובי הצפון, ובי"א באדר תר"ף, 1 במרס 1920, נפל בקרב גבורה בתל-חי. חייו ומוותו הפכו סמל לנוער הציוני בארץ ובגולה, והוא נערץ על תנועות השמאל והימין גם יחד.

יומנו ומכתביו מהימים שקדמו למותו הם עדות קשה על חוסר המעש במוקדי היישוב במרכז הארץ, בעוד שטרומפלדור וחופן חלוצים לחמו מול אויב שעלה עליהם פי כמה וכמה מונים.

יוסף טרומפלדור
נפל בקרבן כמגנת תל-חי
ב' אדר תר"ף

תקוות חדשות

לייסד ממלכה יהודית

משה הס

לאחר דורות רבים של ערגה וכיסופים לארץ־ישראל קמו מבשרי הציונות המדינית שהציבו לראשונה את היעד: מדינה יהודית בארץ־ישראל. משה הס (1812–1875), הוגה דעות, סוציאליסט וציוני, כתב בספרו "רומא וירושלים":

היהודים שנועדו למלא תעודה נעלה ונשגבה בעולם, צריכים להתבצר על בסיס של חיים לאומיים אמיתיים, וזהו דבר שאפשר רק בארץ־ישראל, על אדמת־אבות. המצב הפוליטי שבימים האלה עושה לאפשר יסוד ממלכה יהודית בארץ־ישראל... העבודה המעשית צריכה להתחיל בישוב ארץ־ישראל על ידי אכרים עובדי אדמה. הגרעין למדינת היהודים העתידה יהיו לא יהודי המערב, כי אם יהודי המזרח...

מתוך "רומא וירושלים", 1862

לשרת כאחת השפחות

רחל מורפורגו

השר משה מונטיפיורי

"המשוררת העברית הראשונה בעת החדשה", כך מכנים את רחל מורפורגו (1790–1871). המשוררת, שחיה באיטליה, חלמה לבוא לארץ־ישראל, ולשם כך התנדבה לשרת "כאחת השפחות" את השר משה מונטיפיורי שיצא לארץ. את שאיפתה ואנזבתה תיארה ב"שיר תהלה".

החסיד היקר והנעלה, ולו דומיה תהלה. הוא צי"ר משה מונטיפיורי עם כל הנלוים אליו ה' ישמרם ויברכם עברו בעירנו פה ללכת לירושלים עיר הקדש. ואני רמ"ה יתולעה חשבתי לעמוד ולשרת כאחת השפחות לפני הגבירה מרת אשתו. כדי לעלות שמה ולישב עמם, ולא עלתה בידי. ואחרי נסעם לשלום, הגיעני ברכה ושלום מאת החכם השלם ההולך עמם כמ"ו אליעזר לוי יצ"ו. ולכן אקוה בשוב צדיק מדרכו יחיה, אעיו פני לבוא ולהתחנן לו שיגיד לי אם עלה השחר, וארצנו תתן ייבולה. באמור, ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא. ואני אמרתי בחפזי:

לבוא לבית השר נכסף נכספתי
כי כלתה רוחי אל אדמת קדש,
נקובה תחלתי עבר החדש
בשתי להתראות לפני הגבר.
נקבד נשוא פנים, אמן הוספתי
ששון ושמחת לב כי יש עוד שבר
ישוב ויגיד לי אם יש שם שבר
כי אות לטובה היא לא עוד השבר.

...שמחתי בראותי הדרת פניו
כי זה האיש משה איש הענו
הקים את המשכן עם אדניו.

שיר תהלה, ה'תרס"ו, 1855

תקוות חדשות

מהרו ושובו לארץ יהודה

וולטר

הסופר והפילוסוף הצרפתי וולטר (1694-1778) היה מגדולי הלוחמים עבור זכויות הפרט וחירות האדם. לשונו השנונה ועמדותיו האמיצות סיבכוהו עם הרשויות והכנסייה; פעמים אחדות הוגלה מחוץ לגבולות צרפת. לעומת זאת היה בחלק מכתביו נופך אנטישמי, ונראה גם שתמיכתו בשיבת ציון נבעה יותר מהרצון להיפטר מהיהודים מאשר מאהבת ישראל.

אל תבואו עלי כרונני, ויבאו עלי אוהב אתכם: אני אוהב אתכם במדה כזאת, שאני רוצה שאתם תהיו בירושלים ביום הקום הטורקים שהחריבו לגמרי את ארצכם. אמנם, ביום עם זה הם בנו מסגד יפה מאד על יסודות מקדשכם ועל הבמה שהוקמה ע"י הורדוס שלכם.

הקונגרס הציוני

תיאודור (בנימין זאב) הרצל

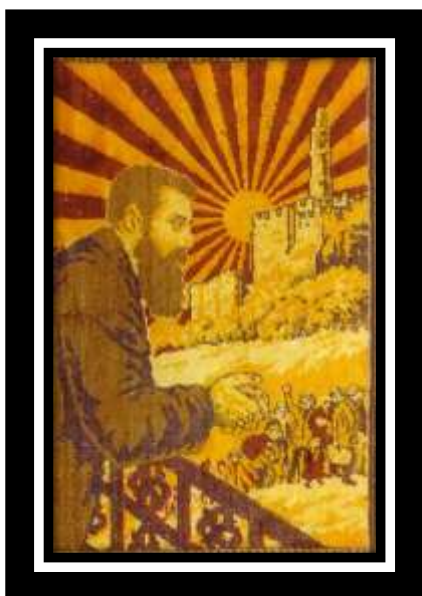
"מוות ליהודים!" שאג המון צרפתי נזעם, שהתאסף סביב אולם בית המשפט הצבאי בפאריס בו הורשע הסרן היהודי אלפרד דרייפוס בריגול ובבגידה. אחד העיתונאים שסיקרו את המשפט עמד נדהם וכואב אל מול גלי המשטמה שהסעירו את ההמון. הוא היה משוכנע שדרייפוס חף מפשע, והבין שהמניע העיקרי להרשעתו הייתה האנטישמיות העמוקה המושרשת באומות אירופה. העיתונאי היה יהודי צעיר, תמיר, בעל זקן שחור ועיניים יוקדות: תיאודור הרצל (1860-1904), כתב העתון הווינאי "נויה פרייה פרסה". קריאות השנאה מכל עבר לא רק זעזעו אותו כיהודי; הן גם ניפצו באחת את חלומו שהיהודים יוכלו להגיע לשוויון זכויות במדינות אירופה.

בעקבות משפט דרייפוס נדלק בלבו של הרצל רעיון חדש, שלא נתן לו מנוח. ימים ולילות שקד על כתיבת ספר קצר, שבו פירט את הצעתו. בשעה שכתב סערה נפשו, והוא "חש את משק כנפי ההסטוריה" מעל ראשו. הספר פורסם ב־1896 בשם "מדינת היהודים".

הרעיון, שאני בא להרצות בחבורי זה, רעיון ישן הוא. הלא הוא: תקומת מדינת היהודים.

קול הצעקה נגד היהודים הולך מסוף העולם ועד סופו, ולקול זה מתעורר הרעיון הנרדם.

*

תנועות ההגנה על א"י

ארגון חלוצי שיתופי של פועלים בארץ ישראל. הוקם באוגוסט 1920 על ידי חניכיו של יוסף טרומפלדור יוצאי תנועת 'החלוץ' ועל ידי יוצאי ארגון 'השומר'. הגדוד שאף להגשים את מטרותיו - עבודה, הגנה, התיישבות שיתופית ובניין הארץ - באמצעות הקמת קומונה כללית של הפועלים בארץ ישראל. הגדוד עבר פילוגים בשנים 1923 ו-1926, ובשנת 1929 הצטרפו שרידיו ל'קיבוץ המאוחד'

הארגון הצבאי הגדול והעיקרי של הישוב היהודי בארץ ישראל בתקופת המנדט. שמו המלא: 'ארגון ההגנה העברי בארץ-ישראל'. הוקם בשנת 1920 על ידי מפלגת 'אחדות העבודה' ולאחר זמן קצר עבר לאחריות ההסתדרות הכללית. בשנת 1930 היה לארגון ההגנה של כלל הישוב ועבר לאחריות המוסדות הלאומיים. הארגון הגן על הישוב היהודי מפני הישוב הערבי בארץ, נאבק בשלטון הבריטי (משנת 1939) ומילא תפקיד מרכזי בהתישבות ובהעפלה. כשהחלה מלחמת העצמאות נשא הארגון בעיקר נטל הלחימה עד להקמתו של צה"ל ב-1 ביוני 1948 על בסיס ה'הגנה'.

שירים וסופרים

מילים: נח רזנבלום

לחן: נח זלודקובסקי. עממי חסידי

שָׂאוּ צִיּוֹנָה נֶס וְדָגֵל
דָּגֵל מַחֲנֵה יְהוּדָה
מִי בָרֶכֶב מִי בָרֶגֶל
נַעַשׂ נָא לַאֲגֻדָּה.

שורו הביטו וראו

זלמן חן

את, מכוש, טוריה וקלשון,
התלכדו בסערה, בסערה.
ונדליקה שוב
שוב את האדמה,
בשלהבת ירקה.

שורו, הביטו וראו
מה גדול היום הזה,
היום הזה.
אש יוקדת בחזה
והמחרשה שוב פולחת בשדה.

שירים וסופרים

לבי במזרח ואנוכי בסוף מערב

יהודה הלוי

שירי הגעגועים של רבי יהודה הלוי (1075-1141), הפכו סמל לכמיהת אחיו היהודים לשוב לארץ ישראל. ריה"ל, בן העיר טודלה שבספרד, היה רופא וסוחר במקצועו, משורר ופילוסוף בנפשו. הוא לא זכה להגשים את חלומו לעלות לארץ ישראל. בדרכו לארץ הגיע עד קהיר, ושם מת.

יָקַל בְּעֵינַי עֹזב כָּל־טוֹב סִפְרָד

לְבִי בַּמִּזְרָח וְאֲנֹכִי בְּסוֹף מַעֲרָב –
אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אָכַל וְאֵיךְ יַעֲרֹב?
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד
צִיּוֹן בְּחַבֵּל אָדוֹם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עֲרָב?
יָקַל בְּעֵינַי עֹזב כָּל־טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ
יָקַר בְּעֵינַי רְאוּת עִפְרוֹת דְּבִיר נַחֲרָב!...

צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאַלִי

צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאַלִי לְשָׁלוֹם אֲסִירִיךָ,
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמָךְ וְהֵם יִתְּרֵךְ עֲדִירִיךָ?
מִיָּם וּמִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן וְתִימָן שְׁלוֹם
רְחוֹק וְקָרוֹב שְׂאִי מִכָּל עֵבְרִיךָ,
וְשְׁלוֹם אֲסִיר תַּאֲוָה, נוֹתֵן דְּמַעְיוֹ כְּטָל –
חֲרָמוֹן וְנִכְסָף לְרֹדְתָם עַל הָרְרִיךָ!
לְבָבוֹת עֲנִיתָךְ אֲנִי תָנִים, וְעַתָּה אֲחַלֵּם
שְׂבִיבַת שְׂבִיבָתְךָ – אֲנִי כְּנוֹר לְשִׁירִיךָ!...

מִי יִתְּנֵנִי עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים

יִפָּה נוֹף, מְשׁוֹשׁ תִּבְלָה, קִרְיָה לְמִלְכָּךְ רֵב,
לֶךְ נִכְסְפָה נִפְשִׁי מִפָּאֲתֵי מַעֲרָב!
הֲמוֹן רַחֲמֵי נִכְמָר כִּי אֲזַכְּרָה קֶדֶם,
כְּבוֹדְךָ אֲשֶׁר גָּלָה וְנוֹף אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְּנֵנִי עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, עַד
אֲרוּיָה בְּדַמְעָתִי עֲפָרְךָ וַיִּתְּעָרֵב!
דְּרֻשְׁתִּיךָ, וְאִם מִלֶּכְךָ אֵין בָּךְ וְאִם בְּמָקוֹם
צָרִי גִלְעָדָךְ – נָחַשׁ שָׂרָף וְגַם עֲקָרָב.
הֲלֹא אֶת אֲבִנֶיךָ אֲחוֹנֵן וְאֶשְׁקֵם
וְטַעַם רִגְבִּיךָ לִפִּי מִדְּבַשׁ יַעֲרָב!...

"יער לוחמי חירות ישראל"

באזור שליו במשמר איילון נטוע יער
גדול ויפה בשם "יער לוחמי חירות
ישראל". שם, בין ברושים ואורנים,
חבויה אנדרטה מרשימה שהקימו
חברי לח"י לזכר 127 לוחמים
ששילמו במחיר חייהם למען גירוש
השלטון הבריטי מן הארץ והקמת
מדינת ישראל חופשית מעול זר.

מקורות

-התנך.

-ארץ מולדת – עורך מיכאל בר-זוהר שנת הוצאה 2004.

-ספר המאה – בהוצאת עם עובד, משרד הביטחון 2000.